

ดินแดนของพระจักรพรรดิ

พระจักรพรรดิทรงครอบครองดินแดนตลอดโลก โลกในความคิดของชาวอินเดียโบราณแบ่งได้เป็น 2 คติ คือ คติพุทธ และคติพราหมณ์

ในคัมภีร์พุทธศาสนา คือ คัมภีร์พระไตรปิฎกกล่าวว่าโลกนี้ประกอบด้วยทวีปสี่ทวีป คือ ปุพพิเทททวีป อมรโคยานทวีป ชมพูทวีป และอุตตรกุรุทวีป แต่ละทวีปมีมหาสมุทรเป็นเส้นเขตแดน ตรงกึ่งกลางของทวีปทั้งสี่เป็นที่ตั้งของภูเขาสีเนรุ ชมพูทวีปหรืออนุทวีปคือประเทศอินเดีย มีเนื้อที่กว้างใหญ่ไพศาล ทางทิศเหนือมีเทือกภูเขาหิมาลัยเป็นอาณาเขต ส่วนอีก 3 ด้าน ล้อมรอบด้วยทะเลและมหาสมุทร

ส่วนในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ คือ คัมภีร์ปุราณะ กล่าวว่า โลกนี้ประกอบด้วยทวีปเจ็ดทวีป ชมพูทวีปเป็นหนึ่งในจำนวนเจ็ดทวีปนั้น และภารตวรรษหรือประเทศอินเดียเป็นเพียงวรรณะ (ภาค) 1 ใน 9 วรรณะของชมพูทวีป ตรงใจกลางของชมพูทวีปเป็นที่ตั้งของภูเขาทองคำ ชื่อภูเขาเมรุ

8.1 ดินแดนของพระจักรพรรดิในวรรณคดีบาลี

ในมหาสุทฺถสฺสนสูตร คัมภีร์ทีฆนิกาย มหาวรรค พระพุทธองค์ประทับที่โคนไม้สาละ เมืองกุสินารา ทรงแสดงแก่พระอานนท์เมื่อใกล้จะปรินิพพานว่า เมืองกุสินาราเคยเป็นนครใหญ่ เป็นที่อยู่ของพระจักรพรรดิ พระนามว่ามหาสุทฺถสฺสนะมาแล้ว ตอนหนึ่งพระองค์ตรัสว่า

ภูคปุพฺพิ อานนฺท ราชา มหาสุทฺถสฺสนิน นาม อโหสิ ขตุทฺธิโย จาตุ-
รฺนุโต วิชิตาวี ขนฺปนฺนุสฺสาวรียปฺปคุโต ฯ¹

¹ สุยามภุสฺส สุตฺตปิฎก สุตฺตตนฺตปิฎก ทีฆนิกายสฺส มหาวคฺค (พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2501), หน้า 196.

คำแปล

กักรอานนท์ แต่ปางก่อน มีพระเจ้าจักรพรรดิทรงพระนามว่า มหาสุทิสสนะ เป็นกษัตริย์ผู้ไค้มีราชภิเษก เป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทร 4 เป็นขอบเขต ทรงชนะแล้ว มีราชอาณาจักรมั่นคง ¹

ในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง ท่านแปลศัพท์ "จาตุรนต์" ว่าผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินมีมหาสมุทร 4 เป็นขอบเขต ในหนังสือ The Pali Text Society's Pali-English Dictionary ของ T.W. Rhys Davids ศัพท์ จาตุรนต์ แปลว่าผู้เป็นใหญ่ในทิศทั้ง 4 หรือเป็นเจ้าโลก โดยความนี้ ดินแดนของพระเจ้าจักรพรรดิก็คือดินแดนที่มีอาณาเขตตลอดโลก ตลอดทั้ง 4 ทิศ ในคัมภีร์พระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถา ท่านกล่าวว่าโลกประกอบด้วยทวีป 4 ทวีป คือ ปุพฺพวิเทหทวีป ชมพูทวีป อมรโคยานทวีป และอุตฺตรกุรุทวีป แต่ละทวีปมีมหาสมุทรล้อมรอบ ดังที่พระพุทธโฆษาจารย์ได้พรรณนาถึงทวีปและมหาสมุทรทั้ง 4 ไว้ในมหาสุทิสสนสูตรวรรณา คัมภีร์สังฆควลวิลาสินี อรรถกถาที่ฉนิกาย ดังนี้

เอวํ ราชชา จกฺกวตฺตํ ปุริชฺฌิมมหาสมุทรปริยนฺตํ ปุพฺพวิเทหํ อภิวินินฺตฺวา
ทกฺขินสมุทรปริยนฺตํ ชมพูทীปํ วิเชตุกาโม จกฺกรตนเทสิเตน มกฺเคน ทกฺ-
ขินสมุทรทากิมุโข คจฺฉติ ฯ

วินินฺตฺวา ปน ตํ ทสฺสทสฺสโยชนปฺปมาณํ ชมพูทীปํ ทกฺขินสมุทรโตปปี
ปจฺจุตฺตริทฺวา สกฺตโยชนสทฺสปฺปมาณํ อมรโคยานํ วิเชตุํ ปุพฺเพ วุชฺชน-
เยเนว คณฺฐวาทํ ปิ สมุทฺทปริยนฺตํ ตเถว อภิวินินฺตฺวา ปจฺฉิมสมุทรโตปปี
อุตฺตรทริทฺวา อญฺฐโยชนสทฺสปฺปมาณํ อุตฺตรกุรุํ วิเชตุํ ตเถว คณฺฐวาทํ ปิ

¹ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ 10 พระสุตตันตปิฎก เล่ม 2 ที่ฉนิกาย
มหาวรรค (พระนคร : โรงพิมพ์การศาสนา), 2515), หน้า 160.

สมุทฺหปรียนุต์ ทังเถว อภิวีชัย อุตฺตรสมุทฺโทปิ ปจฺจุตฺตรติ ฯ เขตฺตาวทา
 รมฺญา จกฺกวตฺตึนา จาตุรฺนุทาย ปฺรวิยา อาชิปจฺจํ อชิคทํ โหติ ฯ

โส เถว วิชิตฺวิชัย อุตฺตโน ราชฺชสิริสมุทฺตติหฺสฺสนคฺคํ สปริโส อุตฺต
 คคณคฺคํ อภิลงฺกษิตฺวา สุวักสิทฺปคฺคฺมฺปฺลคฺคฺมฺปฺนตฺตริกวณฺวิจิตฺเต จกฺตาโร
 ชาตสฺสธ วย ปญฺจสทฺปญฺจสทฺปรีตฺตตีปฺริวาเร จกฺตาโร มหาทีเป โอล
 เกตฺวา จกฺกรตนฺเหลสิเตเนว มคฺคเณ ยถานุกฺกมํ อุตฺตโน ราชฺชานํ
 ปจฺจจากจฺจติ ฯ ¹

คำแปล

พระเจ้าจักรพรรดิทรงชนะปุพพิ เทหทวีปอันมีมหาสมุทรคานทิสตะวันออกเป็นขอบ
 เขตอย่างนี้แล้ว ทรงปรารถนาจะพิชิตชมพูทวีปอันมีมหาสมุทรคานทิสใต้เป็นขอบเขต จึง
 ทรงมีพระพักตร์ไปทางมหาสมุทรคานทิสใต้ เสด็จไปตามหนทางที่จักรแก้วแสดงแล้ว...

.....

จักรแก้วนั้นเมื่อชนะแล้วยังลอยขึ้นไปทางมหาสมุทรคานทิสใต้สู่ชมพูทวีป ซึ่งมี
 ขนาด 10,000 โยชน์ แล้วก็ลอยไปตามนัยที่กล่าวมาแล้วในครั้งก่อน เพื่อจะพิชิตอมรโค
 ยานทวีปซึ่งมีขนาด 7,000 โยชน์ เมื่อพิชิตอมรโคยานทวีปซึ่งมีมหาสมุทรเป็นขอบเขต
 อย่างนั้นแล้ว จึงลอยขึ้นไปจากมหาสมุทรคานทิสตะวันตก ลอยไปแล้วอย่างนั้นเพื่อจะพิชิต
 อุตฺตรกฺรทฺวีปซึ่งมีขนาด 8,000 โยชน์ เมื่อพิชิตอุตฺตรกฺรทฺวีปซึ่งมีมหาสมุทรเป็นขอบเขต
 อย่างนั้นแล้ว จึงลอยขึ้นไปจากมหาสมุทรคานทิสเหนือ ควบเหตุมี่ประมาณเท่านั้น พระเจ้า
 จักรพรรดิทรงถึงความเป็นผู้มีพระราชอำนาจยิ่งใหญ่ทั่วปฐพีอันแผ่ไปในทิศทั้งสี่

¹ สมุทฺคณฺวิลาสิณียา นาม ทีฆนิกายภูทกฺกถาย พุทฺธิโย ภาคเณ มหาวคฺคควณฺณนา
 (พระนคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2463), หน้า 297-98.

พระเจ้าจักรพรรดิพระองค์นั้นได้รับชัยชนะแล้วอย่างนี้ ทรงเหาะลอยขึ้นไปสู่
 ทองฟ้าเบื้องบนพร้อมด้วยฝูงชน เพื่อจะทอดพระเนตรสิริราชสมบัติของพระองค์ ทรงตรวจ
 คุทวีปใหญ่ 4 ทวีป ซึ่งมีทวีปเล็ก ๆ ทวีปละ 500 เป็นบริวาร เปรียบเสมือนสระที่เกิด
 ขึ้นเอง 4 สระ งามค้ำควยป่าคอกบัวหลวง บัวเผื่อน บัวแดง และบัวขาวที่แย้มเต็ม
 แล้ว พระองค์เสด็จกลับราชธานีของพระองค์ตามหนทางที่จักรแก้วแสดงแล้วโดยลำดับ

ในรัตนสูตรพรรณนา คัมภีร์ปรมัตถโชติกา อรรถกถาขุททกนิกาย มีข้อความ
 กล่าวถึงพระเจ้าจักรพรรดิทรงพิชิตทวีปทั้ง 4 ไว้ดังนี้

ปุณ จ ปรี ราชา จกฺกวตฺตึ วาเมเน หฤเดเน สุวณฺณมฺภิงคารํ คเห-
 ทฺวา หฤชฺเณเน หฤเดเน จกฺกรตฺนํ อพฺภุภฺกิริตฺติ ปวตฺตตฺตํ ภาวํ จกฺกรตฺนํ
 อภิวิชิเนตฺตํ ภาวํ จกฺกรตฺนณฺนุติ ฯ ตโต จกฺกรตฺนํ ปญฺจจฺกิตฺตฺริยํ วิย มชฺ-
 รสุสฺสํ นิจฺจรณฺตํ อากาเสเน ปฺรตฺตฺติมทิสํ คจฺจตฺติ ฯ อนนฺวเทเว ราชชา
 จกฺกวตฺตึ จกฺกานฺนาภาเวเน ทฺวาทสโยชนวิทฺถิลฺลณฺนาย จตฺตฺรจฺกิตฺติยา เสนาย
 นาคิอุจฺจํ นาคินีจํ อุจฺจจฺรจฺจฺจฺจํ เหนฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจํ นีจฺจฺจฺจฺจฺจฺจํ อปฺริภาเคน
 รุจฺจ
 การณฺจ คณฺหนฺนุโต เอหิ โข มหาราชชาติ เอมมาทีนา ปรมนิปัจจุกาเรน
 อากเต ปฏฺิราชาโน ปาโณเน น หนฺต
 คจฺจตฺติ ฯ ยตฺต ปน ราชชา ภูมฺมิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 กาม โหติ ตตฺต จกฺกรตฺนํ อากาสา โอตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 สเม ภูมฺมิตฺต
 ปนฺเน ปฺริมฺนเยเนเว สทฺทํ กโรนฺตํ คจฺจตฺติ ฯ ยํ สุตฺตฺวา ทฺวาทสโยชนิ-
 กามิ ปรีสา อากาเสเน คจฺจตฺติ ฯ จกฺกรตฺนํ อนฺนุพฺพเพเน ปฺรตฺตฺติมสมฺมทฺตํ
 อชฺช
 กิตฺต
 ปน ราชชา สุวณฺณมฺภิงคารํ คเหทฺวา อีโต ปญฺจาย มม ราชชนฺนุติ อุทเณ

อพยภูภิกิริทวา นิวตฤติ ฯ เสนา ปุโรโต โหติ จกฺกรทนต์ ปจฺจโต ราชา
 มชฺเฌ ฯ จกฺกรทเนน โอสถกัโธสถกัทฏฐานํ อุกกํ ปริปุเรติ ฯ เอเตเนว
 อูปาเยน ทกฺขิณฺณจฺฉิมอฺกฺกเวปี สมฺมุเต กจฺฉติ ฯ เอวํ จกฺกทิสํ อณฺุปริ-
 ยายิตฺวา จกฺกรทนต์ํ ทิโยชนสทฺปฺปมาณํ อากาสํ อารโหติ ฯ ทตฺถ สฺฐิต
 ราชา จกฺกรทณานฺุภาเวน อตฺตนา วิชิตฺวิชัย ปญฺจสทฺปริตฺตทึปฺปฎิมนฺุทิตํ
 สทฺตโยชนสทฺสฺสปริมนฺุทลํ ปุพฺพวิเหํ ทตา อญฺุสโยชนสทฺสฺสปริมนฺุทลํ อุกฺ-
 ทรกฺกํ สทฺตโยชนสทฺสฺสปริมนฺุทลํเยว อมรโคยานํ ทสโยชนสทฺสฺสปริมนฺุทลํ
 ชมฺมุทึปฺปญฺจาติ เอวํ จกฺกมาทึปฺทวิสทฺสฺสปริตฺตทึปฺปฎิมนฺุทิตํ เอกํ จกฺกวาพํ
 สฺยฺยลฺลปฺปทฺทริกฺกานํ วิย โอลเกติ ฯ เอวํ โอลโลกยโต จสฺส อนฺุปกา
 รติ อฺุปฺชชติ ฯ ¹

คำแปล

อนึ่ง พระเจ้าจักรพรรดิทรงจับพระเท้าทองคำด้วยพระหัตถ์ซ้าย ทรงรถจักรแก้ว
 ด้วยพระหัตถ์ขวา ด้วยพระคำรัสว่า "ขอจักรแก้วอันเจริญจงดำเนินไป ขอจักรแก้วอัน
 เจริญจงชนะ" สำคัญนั้น จักกรแก้วจะเปล่งเสียงไฟเพราะเหมือนคนตรีที่ประกอบด้วยองค
 ห้า ลอยไปทางคานทิศตะวันออก พอจักรแก้วลอยไปอย่างนั้น โดยอำนาจของจักรแก้ว
 นั้น พระเจ้าจักรพรรดิพร้อมด้วยกองทหาร 4 เหล่า มีปริมาณกว้าง 12 โยชน์ จะทรงรับ
 เครื่องบรรณาการจากมือของคนทั้งหลายที่มาซึ่งถือเครื่องบรรณาการ มีดอกไม้ ผลไม้ และ
 ใบไม้อ่อน เป็นต้น จากต้นไม้ที่สูงเกินไป ไม่น่าเกินไป สำหรับต้นไม้สูง ๆ เก็บเอา
 เบื้องล่าง สำหรับต้นไม้ต่ำ ๆ เก็บเอาเบื้องบน ทรงสั่งสอนพระราชานูเป็นสัตว์ผู้เสด็จมา

¹ ปรมศฺยโชติกา นาม ชุทฺทกนิคายญฺุรฺรคฺคา สุตฺตนิปาตวณฺุณนา ทฺุติโย ภาโก
 (พระนคร . โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2468), หน้า 20-21.

เผ่าควยความนอบนอมเป็นอย่างยิ่งควยคำกราบบังคมทูลว่า ข้าแค้นหาราช ขอพระองค์
เสด็จมาเถิด ทั้งนี้เป็นต้น โดยนัยว่า "ไม่พึงฆ่าสัตว์" เป็นต้น

ถ้าพระเจ้าจักรพรรดิมีพระประสงค์จะเสวย ณ ที่ใด หรือว่ามีพระประสงค์จะ
บรรทมกลางวัน ณ ที่ใด จักรแก้วก็จะลงจากอากาศ ณ ที่นั้น จะหยุดอยู่เสมือนว่าเพล
หักในภูมิภาคอันเสมออันควรแก่กิจทั้งปวงมีกิจที่ประสงค์ควยนำเป็นต้น เมื่อพระเจ้าจักร-
พรรดิมีพระคำริจะเสด็จไปอีก จักรแก้วจะลอยไปเปล่งเสียงเหมือนนัยก่อน แม่นผู้ชนมี
ประมาณ 12 โยชน์ ไดยินเสียงนั้นก็เหาะตามไป จักรแก้วจะรอนลงทางมหาสมุทรด้าน
ทิศตะวันออกโดยลำดับ เมื่อจักรแก้วรอนลง น้ำมีประมาณ 1 โยชน์จะกระจายไป แล้ว
หยุดอยู่เสมือนท่าฝ่ายกัน มหาชนก็จะเก็บรัตนะต่าง ๆ 7 ประการตามความต้องการ
พระเจ้าจักรพรรดิทรงจับพระเตาของอีก ทรงรคนำควยพระคำริว่า "ตั้งแต่นี้ไป นี้คือ
ราชอาณาจักรของเรา" แล้วเสด็จกลับ กองทหารอยู่ข้างหน้า จักรแก้วอยู่ข้างหลัง
พระเจ้าจักรพรรดิประทับอยู่ตรงกลาง ที่ ๆ จักรแก้วรอนลงแล้ว ๆ น้ำจะบริบูรณ์

โดยวิธีเดียวกันนี้ จักรแก้วจะรอนลงในมหาสมุทรทางทิศใต้ ทิศตะวันตก และ
ทิศเหนือ จักรแก้ววนเวียนไปตลอดทิศทั้งสี่อย่างนี้ จะลอยขึ้นสู่อากาศประมาณ 300 โยชน์
พระเจ้าจักรพรรดิประทับอยู่ ณ ที่นั้น ทรงมีชัยชนะอันชนะแล้วควยพระองค์เองควยอานุภาพ
ของจักรแก้ว พระองค์จะทอดพระเนตรจักรวาลหนึ่งทีเปรียบเสมือนสวนมีดอกบุณฑริกอันบาน
สะพรั่ง ซึ่งประดับควยทวีปใหญ่ 4 ทวีป ทวีปเล็ก 2,000 ทวีป คือ อย่างนี้ ปุพพิเท-
ทวีปมีปริมาตร 7,000 โยชน์ ประดับควยทวีปเล็ก ๆ 500 ทวีป อุตตรกุรุทวีปมีปริมาตร
8,000 โยชน์ ประดับควยทวีปเล็ก ๆ 500 ทวีป อมรโลคยานทวีปมีปริมาตร 7,000 โยชน์
ประดับควยทวีปเล็ก ๆ 500 ทวีป และชมพูทวีปมีปริมาตร 10,000 โยชน์ ประดับควยทวีป
เล็ก ๆ 500 ทวีป เช่นเดียวกัน และเมื่อพระเจ้าจักรพรรดิทอดพระเนตรจักรวาลอยู่อย่าง
นี้ ความยินดีอันมีประมาณมิใช่น้อยก็บังเกิดขึ้นแก่พระองค์

8.2 โลก ทวีป และภารตวรรษในคัมภีร์ศิว-ปุราณะ

พระจักรพรรดิทรงเป็นผู้ครองโลก โลกในความคิดของคนอินเดียโบราณประกอบด้วยทวีป 7 ทวีป คัมภีร์ศิว-ปุราณะ เล่ม 3 บทที่ 17 ได้อธิบายสภาพภูมิศาสตร์ของโลก และทวีปไว้ดังต่อไปนี้

สันตกุมารกล่าวว่า

1. ข้าแต่ท่านผู้เป็นบุตรของปราชญ์ ขอท่านจงสดับฟังสิ่งที่ข้าพเจ้าจะอธิบายต่อไปนี้ด้วยความตั้งใจ โลกประกอบด้วยทวีป 7 ทวีป
2. ทวีปทั้ง 7 คือ ชมพูทวีป ปลักษ-ทวีป ศาลมลิทวีป กุศ-ทวีป เกราญจ-ทวีป ศาก-ทวีป และปุษกร-ทวีป ทวีปทั้ง 7 นี้ มีมหาสมุทร 7 แห่งล้อมรอบ
3. มหาสมุทรทั้ง 7 คือ ทะเลเกลือ ทะเลน้ำอ้อย ทะเลเหล้า ทะเลเนยใส ทะเลนมเปรี้ยว ทะเลน่านม และทะเลน้ำบริสุทธิ์ ชมพูทวีป ตั้งอยู่ที่ใจกลางของมหาสมุทรทั้ง 7 นี้
4. ข้าแต่กาเลยะ ณ ใจกลางของชมพูทวีปมีสุวรรณบรรพต ชื่อว่า เมรุ ซึ่งมีรากลึกลงไป 16 โยชน์ สูง 84 โยชน์ ส่วนยอดมีความกว้าง 32 โยชน์ ภูเขานี้อยู่เบื้องหลังโลก และแผ่บริเวณไปรอบ ๆ คาน ฐานกว้าง 16,000 โยชน์ รูปร่างของภูเขาเมรุคล้ายปลอกหรือเปลือกซึ่งหุ้มเมล็ดข้าวอยู่ ทางทิศใต้ของภูเขานี้มีภูเขาหิมวัต ภูเขาเหมกภู และภูเขานิษัท¹

¹ A Board of Scholars, The Śiva-Purāna (Delhi : Motilal Banrasidass, 1970), p. 1518.

ส่วนการทววรรษ หรือประเทศอินเดียนั้น คัมภีร์ศิว-ปุราณะ บทที่ 18 อธิบาย
ไว้ดังนี้

สันตกุมารกล่าวว่า

1-2 ข้าพเจ้าจะขออธิบายถึงการทววรรษ ดินแดนการทววรรษตั้งอยู่ทางทิศใต้
ของภูเขาคิมาลัย และทางทิศเหนือของมหาสมุทร ข้าแต่ท้าวฤๅษีผู้ยิ่งใหญ่
การทววรรษนี้มีอาณาเขต 9,000 โยชน์ เป็นดินแดนแห่งพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์
สำหรับบรรลुสวรรค์และความหลุดพ้น นักปราชญ์ท่านกล่าวไว้ดังนี้¹

เชิงอรธของคัมภีร์ศิว-ปุราณะได้อธิบายการทววรรษละเอียดออกไปอีกดังนี้

การทววรรษเป็นภาค 1 ใน 9 ภาค ของโลก ซึ่งมีเทือกเขาคั้นกลาง
ภาคอื่นอีก 8 ภาคนั้น ได้แก่ กุรุ หิรันมัย รัมยกะ อิลาวุต หรือ เกตุ-
มาลา ภัทราศวะ และกินนร การทววรรษมีมหาสมุทรล้อมรอบทางทิศใต้
ทิศตะวันตก และทิศตะวันออก ส่วนทางทิศเหนือมีภูเขาคิมาลัยล้อมรอบ

พระภคยูประทานพระนามของพระองค์แก่ดินแดนนี้ ทรงเป็นผู้สืบเชื้อสาย
มาจากฤๅษีสวามิภุมนุ พระองค์ทรงเป็นกษัตริย์ในราชวงศ์อัคริธ²

¹ Ibid., p. 1522.

² Ibid., p. 74.

8.3 กินแค้นของพระเจ้าอุธิษเฐียร

ในมหาภารตะ ศานติบรพ อธิบายที่ 14 ชื่อ ราชธรรมานูศาสน์ พระภีษมะ
ตรัสว่า พระเจ้าอุธิษเฐียรทรงเป็นผู้ครองโลก เพราะทรงพิชิตดินแดนต่าง ๆ คือ ทวีป
ทั้ง 4 หมู่เกาะและดินแดนชายฝั่งทะเล พระองค์ตรัสกับพระเจ้าอุธิษเฐียร ดังนี้

yat tad balamamitrāṇām tathā vīryasamudyatām /
hastyaśvarathasampannam tribhirāṅgāiranuttamam // 19 //

กองทัพโคของเหล่าศัตรูซึ่งเตรียมพร้อมด้วยความเข้มแข็ง เพียบพร้อมด้วยช้าง
ม้า รถ และเข็บบอกคด้วยของคสาม

raksitam droṇakarnābhyamaśvatthāmnā kṛpeṇa ca /
tat tvayā nihataṃ vīra tasmād bhuñkṣva
vasundharām // 20 //

กองทัพโคมีผู้คุมครอง คือ ไทรณะ กรรณ อัสวัตถามัน และกฤปะ ลูกอนพระ-
องค์ผู้กล้าหาญ พระองค์ทรงทำลายกองทัพนั้นแล้ว ดังนั้น ขอพระองค์จงครอบครองโลก

jambūdvīpo mahārāja nānājanapadāiryutah /
tvayā puruṣaśardūla daṇḍena mṛditah prabho // 21 //

ลูกอนมหาราชผู้เป็นใหญ่ผู้รุกรานสารทูล พระองค์ทรงย้ายเข็บบอกคด้วยอันประกอบด้วย
แวนแควนต่าง ๆ ด้วยแสนยานุภาพ

jambūdvīpena sadṛśah krāuñcadvīpo narādhipa /
adharena mahāmerordandena mṛditastvayā // 22 //

ลูกอนพระนราธิป พระองค์ทรงย้ายเกราะทิวลิปซึ่งเสนอกับชมพูทวีปและอยู่ทาง
ทิศใต้ของภูเขาสุเมรุด้วยแสนยานุภาพ

krāuñcadvīpeṇa sadṛśaḥ śākadvīpo narādhipa /
pūrveṇa tu mahāmerodaṇḍena mṛditastvayā // 23 //

คุกอนพระนราธิป พระองค์ทรงย้ายที่จากทวีปซึ่งเสมอกับเกราญจทวีป แต่อยู่ทางทิศตะวันออกของภูเขาพระสุเมรุควยแสนยานุภาพ

uttareṇa mahāmeroḥ śākadvīpeṇa sammitaḥ /
bhadraśvaḥ puruṣavyāghra daṇḍena mṛditastvayā // 24 //

คุกอนพระองค์ผู้บุรุษพยัคฆ์ พระองค์ทรงย้ายที่ภัทราศาทวีปซึ่งเสมอกับศากทวีปและอยู่ทางทิศเหนือของภูเขาพระสุเมรุควยแสนยานุภาพ

dvīpāsca sāntaradvīpā nānājanapadāśrayāḥ /
vigāhya sāgaram vīra daṇḍena mṛditāstvayā // 25 //¹

คุกอนพระองค์ผู้กล้าหาญ พระองค์ทรงย้ายที่หมู่เกาะต่าง ๆ และดินแดนชายฝั่งทะเลอันเป็นที่อาศัยของเชื้อชาติต่าง ๆ ควยแสนยานุภาพ

8.4 ดินแดนของพระจักรพรรดิในคัมภีร์อรรทศาสตร์และกาพย์มีมางสา

ตอนหนึ่งของคัมภีร์ "อรรทศาสตร์" เภาภูติยะไคกล่าวถึงดินแดนอันไพศาลของพระจักรพรรดิ ขอความนั้นดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Mahābhārata (Gorakhpura : Gitā Press, 1957), III, p. 331.

deśah prthivī / 17 / tasyāṃ himavātsamudrāntaram-
 udīcināṃ yojanasahasraparimāṇamatiryakcakravarti-
 kṣetram / 18 / tatrāraṇyo grāmyah pārvata āudako
 bhāumah samo viśama iti viśeṣāḥ / 19 / ¹

คำแปล

"ประเทศ คือ โลก ดินแดนของพระจักรพรรดิอยู่บนโลกนั้น ทางทิศเหนืออยู่
 ระหว่างภูเขาหิมาลัยกับมหาสมุทร ระยะทางตรงมีปริมาณ 1,000 โยชน์ ฉะนั้น มีพื้น
 แดนดินที่แตกต่างกัน เช่น เป็นป่า เป็นหมู่บ้าน เป็นภูเขา เป็นแดนดินมีน้ำล้อมรอบ
 เป็นที่ราบ เป็นที่ดอนและที่ลุ่ม"

ในหนังสือ History of Dharmaśāstra Vol. III ของ Dr. Pandurang
 Vaman Kane บทที่ 3 กล่าวถึงพระราชอำนาจในตำแหน่งต่าง ๆ ตอนหนึ่งกล่าวถึงดินแดนของ
 พระจักรพรรดิ โดยยกข้อความจาก กาว્યมีมāมส์ ของราชเสขร ดังนี้

kumārīpurātprabhṛti bindusarovadhī yojanānāṃ daśaśatī
 cakravartikṣetram/ tāṃ vijayanānaścakravartī bhavati/ ²

¹ Kāṭilya, Arthaśāstra (Lahore : The Bombay Sanskrit
 Press, 1923), I, p. 205.

² Pandurang Vaman Kane, History of Dharmaśāstra (Poona :
 Bhandarkar Oriental Research Institute, 1973), III, p. 66, quoting
 Rājasekhara, Kāvyamīmāṃsā (n.p., n.d.), p. 62.

คำแปล

ดินแดนของพระจักรพรรดิเริ่มกันจากแหลมกุมารี่ ผ่านทะเลสาบพินทุสรัส เป็น
แผ่นดินที่มีอาณาเขต 1,000 โยชน์ ผู้ชนะแผ่นดินนั้นจะได้เป็นพระจักรพรรดิ

ดินแดนของพระจักรพรรดิที่มีกล่าวไว้ในวรรณคดีบาลีและวรรณคดีสันสกฤต แสดง
ให้เห็นจินตนาการของคนอินเดียโบราณเกี่ยวกับโลก โลกในวรรณคดีบาลีมี 4 ทวีป ใน
วรรณคดีสันสกฤตมี 7 ทวีป ชื่อของทวีปที่ตรงกันคือชมพูทวีป ชมพูทวีปนี้สันนิษฐานว่าเป็น
ประเทศอินเดีย สภาพของประเทศอินเดียที่มีอาณาเขตกว้างใหญ่ไพศาลประกอบด้วยภูมิ-
ประเทศต่าง ๆ กัน และประกอบด้วยชนหลายเชื้อชาตินั้น คงจะเป็นมูลเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิด
ความคิดที่จะเป็นพระจักรพรรดิผู้ครองโลก คืออินเดียทั้งประเทศ

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย